TRAFICOM/28058/03.03.01/2022
14.2.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto: Valtioneuvoston kirjelmä (U 9/2021 vp) eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (COM (2020) 823 final) kyberturvallisuuden korkean tason varmistamiseksi EU:n alueella ja ja direktiivin 2016/1148 kumoamisesta (verkko- ja tietoturvadirektiivi, NIS-direktiivi)

Teema: Jatkokirjelmä UJ 23/2021 vp

Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudesta lausua U-jatkokirjelmästä koskien verkko- ja tietoturvadirektiivin (myöh. NIS-direktiivi) uudistamista.

Kyberturvallisuuskeskus haluaa korostaa, että yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisten palveluntarjoajien verkko- ja tietojärjestelmien kyber- ja tietoturvallisuus sekä kyberriskien hallintaa koskeva varautuminen on jatkuvasti tärkeämpää. Kyberturvallisuus ja kyberriskeihin varautuminen on yhä merkittävämpi osa koko yhteiskunnan turvallisuutta ja sitä tulee edistää aktiivisesti myös EU-tasoisen sääntelyn keinoin. Jotta koko yhteiskunnan kyberturvallisuutta pystytään entisestään parantamaan ja kehittämään, se edellyttää resursointia ja resurssien tehokasta kohdentamista niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Uusi NIS-direktiiviehdotus on voimassa olevaa sääntelyä laajempi sekä soveltamisalan että velvoitteiden osalta. Kyberturvallisuuskeskus katsoo, että laajemmalla EU-tason sääntelyllä pystytään nykyistä paremmin vastaamaan kyberturvallisuuden merkityksen kasvuun yhteiskunnan eri sektoreilla. Direktiiviehdotus tuo sääntelyn piiriin uusia yhteiskunnan kannalta kriittisiä toimialoja ja palveluntarjoajia. Tämän hetkisen arvion mukaan direktiiviehdotuksen soveltamisalaan kuuluvien sektoreiden määrä on kaksinkertaistumassa verrattuna voimassaolevaan sääntelyyn. Tämä tulee osaltaan lisäämään nykyisiä ja uusia toimialoja ohjaavien ja toimijoita valvovien viranomaisten velvollisuuksia ja tehtäviä. Kyberturvallisuuskeskus pitää tärkeänä, että viranomaisten toimivaltuudet mahdollistavat myös jatkossa yhteiskunnan kriittisten toimialojen tukemisen kyberturvallisuuden varmistamiseksi.

Kyberturvallisuuskeskus pitää tärkeänä, että valmistelun aikana on tunnistettu viranomaistoimintaa koskeva lisäresurssien tarve. Liikenne- ja viestintäviraston osalta valvottavien toimijoiden määrä kasvaa todennäköisesti merkittävästi jo pelkästään nykyisten valvottavien sektoreiden eli digitaalisen infrastruktuurin, digitaalisten palveluntarjoajien ja liikennesektorin osalta. Lisäksi Kyberturvallisuuskeskus haluaa muistuttaa, että tällä hetkellä on valvovia viranomaisia, joiden toiminnassa ei ole yksinomaan tietoturvan valvontaan nimettyjä resursseja. Jo nykyisten rajattujen resurssien ohella tulee huomioida kokonaan uudet sääntelyn piiriin tulevat sektorit, kuten esimerkiksi posti- ja kuriiripalvelut sekä laaja valmistus/tuotantosektori.

Direktiiviehdotus kasvattaa soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden kyberturvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyviä lakisääteisiä velvoitteita. Kyberturvallisuuskeskus pitää tärkeänä, että direktiiviehdotuksen velvoitteet ovat

oikeasuhtaisia ja riskiperusteisia soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden kokoon ja toimintaan nähden. Kyberturvallisuuskeskuksen näkemyksen mukaan direktiiviehdotuksen soveltamisalaa ja toimijoiden luokittelua koskevat muutokset edistävät tätä tavoitetta. Kyberturvallisuuskeskus katsoo myös, että soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden pääsääntöinen luokittelu koon perusteella keskeisiin ja tärkeisiin toimijoihin tuo selkeyttä ehdotuksen soveltamisalaan.

Kyberturvallisuutta koskevien häiriöiden torjuminen, häiriötilanteista toipuminen ja muiden kriittisten toimijoiden varoittaminen mahdollisesta häiriöstä edellyttävät, että kyberhäiriötilanteista tai niitä koskevista uhista ilmoitetaan toimialaa valvovalle toimivaltaiselle viranomaiselle. Kyberturvallisuuskeskus pitää kannatettavana direktiiviehdotuksen tietoturvapoikkeamia ja -häiriöitä koskevaa ilmoitusvelvollisuutta, joka koskee jokaista sääntelyn soveltamisalan piiriin kuuluvaa toimijaa. Ilmoitusvelvollisuuden ohella Kyberturvallisuuskeskus korostaa, että direktiiviehdotuksessa mainittu vapaaehtoinen ilmoittaminen mahdollisista kyberuhista ja niitä koskevista läheltä piti -tilanteista sekä ilmoituskynnyksen alle jäävistä kyberhäiriöistä on myös tärkeää kansallisen tilannekuvan ylläpitämisen kannalta. Jo toteutuneiden tai käynnissä olevien merkittävien häiriöiden lisäksi myös uhkatilanteista ja pienemmistä häiriöistä saatava tieto voi olla tärkeää yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaamiseksi ja uusien häiriöiden ehkäisemiseksi.

Koska käsillä oleva direktiiviehdotus sivuaa yhä useampia yhteiskunnan sektoreita, Kyberturvallisuuskeskus pitää tärkeänä, että direktiivin kansallinen toimeenpano tehdään vahvassa toimialarajat ylittävässä yhteistyössä. Toimialakohtaisella yhteistyöllä pystytään huomioimaan sektorikohtaisia erityispiirteitä sekä ottamaan paremmin huomioon muu kehittyvä sekä jo olemassa oleva sektorikohtainen sääntely. Laajalla poikkihallinnollisella yhteistyöllä voidaan myös varmistaa, että uuden NIS-direktiiviehdotuksen suhde muuhun EU-lainsäädäntöön ja käynnissä oleviin aloitteisiin on selkeä.

Voimassa oleva verkko- ja tietoturvadirektiivi on mahdollistanut aiempaa tiiviimmän yhteistyön niin kansallisesti kuin EU:ssa eri viranomaistahojen ja jäsenvaltioiden välillä ja Kyberturvallisuuskeskuksen näkemyksen mukaan yhteistyön kehittämistä ja tiivistämistä tulee pitää erittäin kannatettavana asiana jatkossakin.

Olli Lehtilä
Johtava asiantuntija
Kyberturvallisuuskeskus
Liikenne- ja viestintävirasto